

Sprawozdanie z działalności TMMB w 2020 roku

Papieskie błogosławieństwo dla Koncertów Maryjnych z Różą

Niestety, z uwagi na szerzącą się wciąż pandemię musieliśmy odwołać planowane na cały maj jubileuszowe X Koncerty Maryjne z Różą. Mieliliśmy nadzieję, że uda się je przesunąć na listopad 2020 r. Nadzieje w nasze serca wlewał Jego Świątobliwość papież Franciszek, który w swoim przesłaniu zapewnił o modlitwie w intencji wykonawców i organizatorów. Także prof. dr hab. Janusz Stanecki, prezes Kujawsko-Pomorskiego Oddziału Polskiego Związku Chórów i Orkiestr. Walka z koronawirusem toczy się dalej. Obserwując pandemię obawialiśmy się, że I listopadowy termin nie będzie również możliwy. Zakładamy, że w 2021 roku odbędzie się jedna impreza łącząca X i XI Koncerty Maryjne z Różą. Termin – maj 2021 roku. Na razie pocieszeniem są dla nas prezentowane na facebooku fragmenty minionych koncertów. Są naprawdę piękne i wzruszające. To nadzieja na przyszłość.

Francisco

Zbiórka pieniędzy na walkę z koronawirusem

Miasto Bydgoszcz wspólnie z Towarzystwem Miłośników Miasta Bydgoszczy zorganizowało zbiórkę pieniędzy na rzecz walki z koronawirusem Covid 19. Inicjatywa zrodziła się w odpowiedzi na liczne głosy i telefony od osób wyrażających wolę wsparcia finansowego bydgoskich szpitali i stacji pogotowia ratunkowego, gdzie chroniczny brak środków ochrony, takich jak: maski, rękawiczki, gogle, kombinezony, respiratory i inne zagrażał nie tylko zdrowiu, ale i życiu

Kardiomonytory zakupione przez Wojewódzki Szpital Dziecięcy w Bydgoszczy za środki ze zbiórki pieniędzy

pacjentów i personelu medycznego toczącego walkę z groźnym wirusem. Akcja ruszyła w poniedziałek 30 marca 2020 r.

Pozyskane środki w kwocie ponad 162 tysiące złotych zostały przekazane do bydgoskich placówek służby zdrowia: Kujawsko-Pomorskiego Centrum Pulmonologii, Wojewódzkiego Szpitala Obserwacyjno-Zakaźnego im. T. Browicza, Wojewódzkiej Stacji Pogotowia Ratunkowego, Szpitala Uniwersyteckiego nr 1, Centrum Onkologii im. prof. Franciszka Łukaszczyka, Wielospecjalistycznego Szpitala Miejskiego im. dr. E. Warmińskiego, 10 Wojskowego Szpitala Klinicznego z Polikliniką, Szpitala Uniwersyteckiego nr 2 im. dr. Jana Bizuela, Wojewódzkiego Szpitala Dziecięcego oraz Wielospecjalistycznego Zakładu Opieki Zdrowotnej MSWiA.

Zmiana na stanowisku skarbnika TMMB

W dniu 27 maja do biura Zarządu TMMB wpłynęła rezygnacja Jana Stoppla z funkcji członka Zarządu i jednocześnie skarbnika. Została ona przyjęta przez Zarząd.

Nowym członkiem Zarządu TMMB został lek. med. Mieczysław Boguszyński. Na zdjęciu odbiera z rąk wiceprezesa TMMB Marka Magdziarza tytuł „Przyjaciela Bydgoszczy”

Jednocześnie Zarząd powierzył funkcję skarbnika Markowi Chelmińskowi, który wcześniej przez dwie kadencje piastował to stanowisko. Wniosek Zarządu TMMB o zmianę danych został pozytywnie rozpatrzony przez Sąd Rejonowy w Bydgoszczy, XIII Wydział Gospodarczy. Ważące po Janie Stopplu

stanowisko członka Zarządu zajął lek. med. Mieczysław Boguszyński, długoletni członek TMMB.

Deklaracje wstąpienia w szeregi TMMB

Chęć wstąpienia do TMMB wyraziły następujące osoby:

1. Agata Klimczyk, rodowita bydgoszczanka, prawnik (absolwentka Wydziału Prawa i Administracji UMK w Toruniu), historyk sztuki: pięcioletnie stacjonarne studia z Ochrony Dóbr Kultury UMK na Wydziale Sztuk Pięknych (ze specjalizacji Zabytkoznawstwo i Muzealnictwo), odbyła praktyki zawodowe z zakresu złotnictwa i ornamentyki, architektury, praktyki konserwatorskie w Instytucie Muzealnictwa i Konserwacji w Aachen. Uczestniczka konferencji naukowych na szczeblu krajowym i międzynarodowym, dysponuje wiedzą na temat najważniejszych wydarzeń historycznych w naszym mieście.

2. Robert Traczyk, geodeta zam. w Toruniu przy ul. Telimeny. Wiele lat uczestniczył w pracach sekcji architektoniczno-urbanistycznej TMMB. Ze względów zawodowych w 2005 roku na jakiś czas musiał przeprowadzić się do Warszawy. Głównym obszarem jego zainteresowań i pasji jest od 30 lat historia Bydgoszczy, jej architektura i urbanistyka oraz chęć odbudowy i rekonstrukcji nieistniejących zabytków, w tym pierzei w historycznym kształcie, zamku bydgoskiego i in.

3. Lidia Wedel z Bydgoszczy. Z zawodu ekonomistka.

4. Marek Michalski z Bydgoszczy. Pasjonat historii naszego miasta. Dysponuje wiedzą na temat wielu zabytków Bydgoszczy. O przystąpieniu do TMMB marzył od lat.

5. Maciej Madecki z Bydgoszczy. Już w SP nr 35 przy ul. Nakielskiej należał do Szkolnego Koła TMMB. Absolwent szkoły gastronomicznej przy ul. Konarskiego. Potem Studium o kierunku Hotelarstwo oraz Obsługa Ruchu Turystycznego. Pracuje w firmach odnawialnych źródeł energii. Pragnie propagować architekturę i piękno Bydgoszczy.

6. Natalia Czerwińska z Bydgoszczy, mgr pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej. Specjalista do spraw administracyjno-kulturalnych w Biurze Zarządu TMMB. Wyjątkowe poświęcenie w działalności, umiejętność pracy z ludźmi, umiłowanie Bydgoszczy.

7. Janina Głogowska, ekonomistka, bez reszty oddana działalności społecznej na rzecz Bydgoszczy. Działa m.in. w RO Górzyskowo, PCK i wielu innych. Zamierza uczestniczyć w organizacji wielu działań TMMB.

W sprawie przedłużenia dla TMMB umowy użyczenia lokalu przy ul. Jezuickiej 4 na 5 lat

Z dniem 30 września 2020 roku wygasła umowa użyczenia Towarzystwu Miłośników Miasta Bydgoszczy lokalu użytkowego przy ul. Jezuickiej 4 na okres 15 lat. W związku z powyższym Towarzystwo Miłośników Miasta Bydgoszczy wystąpiło z prośbą do Prezydenta Bydgoszczy Rafała Bruskiego (miasto jest właścicielem obiektu) o przedłużenie umowy na czas nieokreślony. Ostatecznie umowa użyczenia została podpisana na 5 lat.

Prezes Jerzy Derenda zapewnił wódcę miasta, że TMMB jako organizacja pożytku publicznego, nadal pełnić będzie bezinteresowną i zaangażowaną służbę na rzecz miasta Bydgoszczy oraz gwarantuje otoczenie użyczonych pomieszczeń szczególną troską o ich estetykę, a także pokrywanie nieodzownych kosztów eksploatacji i napraw.

Uchwały Zarządu TMMB w Bydgoszczy z dnia 17 sierpnia 2020 roku

W związku z trwaniem stanu epidemii na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej Zarząd TMMB podjął z dniem 17 sierpnia 2020 roku uchwały w trybie zbierania podpisów o treści:

Uchwała nr 1

We wrześniu 2020 roku mija kadencja członków władz TMMB. Jednak zgodnie z art. 10 ust.1f ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 roku Prawo o stowarzyszeniach (jeżeli kadencja władz stowarzyszenia upływa w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii), podlega ona przedłużeniu do czasu wyboru władz stowarzyszenia na nową kadencję, jednak nie dłużej niż do 60 dni od dnia odwołania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii. W Polsce stan epidemii został ogłoszony z dniem 20 marca 2020 roku do odwołania.

Aktualnie więc upływ kadencji władz stowarzyszenia we wrześniu 2020 nie wymusza zwołania Walnego Zgromadzenia Sprawozdawczo-Wyborczego, skoro zostaje ona przedłużona do końca stanu epidemii plus 60 dni. Jednocześnie

Siedziba TMMB
przy ul. Jezuickiej 4

kadencja wybieralnych władz zostaje przedłużona do czasu wyboru władz stowarzyszenia na nową kadencję. Wobec powyższego Zarząd TMMB zwoła Walne Zgromadzenie Członków przed upływem 60 dni od odwołaniu stanu epidemii. Zarząd przegłosował decyzję o przesunięciu Walnego Zgromadzenia członków. Uchwała obowiązuje od dnia podjęcia.

Uchwała nr 2

1. Zarząd TMMB po zapoznaniu się z deklaracjami wstąpieniu w szeregi TMMB przegłosował decyzję o przyjęciu do Towarzystwa Miłośników Miasta Bydgoszczy następujących osób: Agaty Klimczyk, Roberta Traczyka, Lidii Wedel, Marka Michalskiego, Macieja Madeckiego, Natalii Czerwińskiej i Janiny Głogowskiej. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Zmieniony regulamin konkursu „Bydgoszcz w kwiatach i zieleni” 2020

Jak co roku, TMMB organizuje konkurs „Bydgoszcz w kwiatach i zieleni” pod patronatem prezydenta Bydgoszczy Rafała Bruskiego. Jednak z uwagi na pandemię, konieczne były zmiany w regulaminie. Dla ograniczenia rozprzestrzeniania się koronawirusa zadanie zostało rozłożone na partnerów. Typowaniem laureatów zajęły się głównie rady osiedli, spółdzielnia mieszkaniowa, wspólnoty mieszkaniowe, ADM, a także patron medialny – redakcja „Expressu Bydgoskiego”. Wręczeniem nagród i dyplomów przygotowanych przez TMMB zajęli się także partnerzy konkursu.

Kwesta odwołana

Towarzystwo Miłośników Miasta Bydgoszczy wystąpiło do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z prośbą o wyrażenie zgody (o ile nie zostaną wprowadzone nowe rygory) na doroczną kwestę na ratowanie najstarszych bydgoskich nekropolii.

Jednak w zdecydowanie ograniczonym zakresie wynikającym z trwającej wciąż pandemii. Dlatego zbiórki przewidywaliśmy tylko w dniu 1 listopada na cmentarzu Starofarnym i 2 listopada na cmentarzu Nowofarnym. Zamiast tradycyjnych puszek pojawią się urny wolno stojące przy wejściach na cmentarze. Rolę kwestujących ograniczono jedynie do zachęcania, by przybywający na cmentarze wrzucali datki do urn i sami odbierali znaczki kwesty. Środki pozyskane z kwesty miały być przeznaczone na cmentarzu Starofarnym na naprawę zniszczonych fragmentów rzeźby Chrystusa przy grobowcu Zofii Żuchowskiej sektor H 92 i na cmentarzu Nowofarnym naprawę części grobowca rodziny Wojciechowskich – wszystko na miarę pozyskanych środków.

W dniu 7 września 2020 roku Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji przesłało do TMMB powiadomienie następującej treści:

Jak co roku, choć z obostrzeniami planowaliśmy kwestę na bydgoskich cmentarzach. Niestety, ze względu na pandemię i zamknięcie cmentarzy, tegoroczna kwesta została odwołana

Uprzejmie informujemy, że Państwa zbiórka „Kwesta na rzecz najstarszych bydgoskich cmentarzy” otrzymała numer „2020/2276/OR”. Dane zawarte w zgłoszeniu zostały zamieszczone na portalu zbiorok publicznych „LINK do indywidualnej zbiórki”.

Niestety, z uwagi na pandemię i zamknięcie cmentarzy w dniu Wszystkich Świętych zmuszeni byliśmy odwołać kwestę tegoroczną.

Okres Wszystkich Świętych był także okresem istotnych wydarzeń: przygotowywana jest monografia

cmentarza Nowofarnego pióra Janusza Umińskiego, odsłonięcie pomnika Wacława Denhoffa Czarnockiego, adiutanta marszałka Piłsudskiego, którego mogiłę odkryli w ub.r. na cmentarzu Nowofarnym bydgoscy Piłudczycy. W związku ze zdarzającymi się przypadkami bezmyślnej dewastacji na cmentarzu Starofarnym, postanowieniem Prezydenta Bydgoszczy Rafała Bruskiego Wydział Zarządzania Kryzysowego przystąpi do zamontowania monitoringu działającego za dnia i w nocy. Dojrzewa też do realizacji oświetlenie cmentarza Starofarnego, o które w Wydziale Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska zabiega zabiega Marek Iwiński – plastyk miejski.

Wydawnictwa TMMB

W drodze „Encyklopedia” t. 3

Trwają intensywne prace nad wydaniem „Encyklopedii Bydgoszczy” t. 3. W skład książki wejdą następujące działy: „Wyznania”, „Sądownictwo i Więziennictwo”, „Literatura”, „Gospodarka”, „Przemysł”, „Gospodarka komunalna”, „Językoznawstwo”, „Życie codzienne” i „Varia”. Gotowa jest m.in. „Literatura” pod red. Stefana Pastuszewskiego i „Więziennictwo” dr. Andrzeja Purata. Powstaje rozbudowany „Przemysł” pod red. dr Bogny Derkowskiej-Kostkowskiej. Podczas najbliższych 2 tygodni odbędzie się zebranie redakcyjne zespołu „Encyklopedii Bydgoszczy” t. 3.

Czas na kolejny tom „Bydgoskiego Słownika Biograficznego”

Po dłuższej przerwie ruszyły prace redakcyjne nad kolejnym tomem „Bydgoskiego Słownika Biograficznego” pod red. prof. Janusza Kutty z udziałem dr. hab. Marka Romaniuka i Stanisława Błażejewskiego. Część haseł jest gotowa. Inne jeszcze powstają.

O mostach nad Wisłą, Brdą i Kanalem Bydgoskim

Z udziałem Towarzystwa Miłośników Miasta Bydgoszczy ukazała się kolejna, bardzo wartościowa pozycja wydawnicza. Jest to tom I „Monografii mostów województwa kujawsko-pomorskiego” pod nazwą „Mosty z biegiem rzek”. Wydawcą jest Oddział Pomorsko-Kujawski Związku Mostowców Rzeczypospolitej Polskiej. Pozycja zawiera bogato ilustrowane opisy istniejących i historycznych przepraw mostowych przez Wisłę.

W pierwszej części pod nazwą „Wisła i jej mosty” przedstawiono ogólną charakterystykę rzeki, wszystkie mosty i przeprawy od źródeł do ujścia Wisły, przeprawy mostowe przez tę rzekę, które funkcjonowały 100 lat temu podczas odzyskania przez Polskę niepodległości w 1918 r. oraz mosty kujawsko-pomorskie.

Druga część książki pod nazwą „Mosty kujawsko-pomorskie” zawiera 11 rozdziałów przedstawiających w kolejności, z biegiem rzeki, mosty i przeprawy znajdujące się w granicach administracyjnych dzisiejszego województwa kujawsko-pomorskiego. 10 mostów i przepraw istnieje obecnie. Jedenastą przeprawę stanowią historyczne mosty drewniane, które w latach 1500-1877 wiodły przez Kępę Bazarową do Bramy Mostowej w Toruniu.

Trzecia część zawiera opis 25 mostów przez Brdę i Kanał Bydgoski, jako uzupełnienie tomu II monografii wydanego w 2012 r. z okazji Międzynarodowej Konferencji Mostowej im. Rudolfa Modrzejewskiego „MOSTY-TRADYCJA-NOWOCZESNÓĆ”.

Walorem książki liczącej ponad 400 stron, jest ogromna liczba zdjęć, ilustracji, szkiców, dokumentów i faktów. Jest to niewątpliwą zasługą autora książki inż. Krzysztofa Dudka, którego wręcz benedyktyńska praca i profesjonalizm zaowocowały zebraniem wielkiej liczby dokumentów dobrze rokującym także kolejnym planom wydawniczym w serii „Mosty z biegiem rzek”.

„Kronika Bydgoska” i „Kalendarz Bydgoski” na 2020 r.

Dobiegły końca prace redakcyjne nad wydaniem „Kroniki Bydgoskiej” 2020. Obszerny spis treści przygotowany przez sekretarza dr. hab. Marka Romaniuka został aprobowany przez Zarząd TMMB.

Spis treści „Kalendarza Bydgoskiego” na 2020 rok przedłożył także red. nacz. wydawnictwa Marcin Rykowski. Tym razem będzie także specjalny dodatek o objętości około 30 stron poświęcony Pandemii w Bydgoszczy przedstawiający walkę służby zdrowia i całego miasta z groźnym wirusem, w tym także efektu społecznej zbiórki pieniędzy miasta i TMMB na rzecz zakupów brakującego sprzętu i środków ochrony.

Udokumentowaliśmy – pisze red. Marcin Rykowski – dzień po dniu rozwój i przebieg pandemii w naszym mieście, konkretne daty kluczowych zdarzeń, statystyki chorób i przypadków śmiertelnych, jest też opis lokalnych osiągnięć na rzecz walki z koronawirusem, np. takich, jak opracowanie respiratora w bydgoskim Uniwersytecie Technologiczno-Przyrodniczym. Urządzenie znajduje się już w fazie badań technicznych i klinicznych. Jest też wiele, faktów towarzyszących pandemii w Bydgoszczy, a mających unikatowy charakter. Blisko 30-stronicowy suplement będzie dodatkiem do „Kalendarza Bydgoskiego” na rok 2021. W ten sposób powstał dokument jedyny w swoim rodzaju, rzetelne świadectwo przebiegu epidemii w światowej skali w lokalnym wymiarze.

„Dziennik Bydgoszczy”

TMMB kontynuuje wydawanie „Dziennika Bydgoszczy”. Ostatnio ukazały się dwa numery. W 20 rozpoczęliśmy cykl artykułów poświęconych powrotowi

Msza święta połowa na starym Rynku z udziałem gen. broni J. Dowbor-Muśnickiego. Zbiory Muzeum, Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego

Bydgoszczy do Polski w 1920 r. Pisze na ten temat prof. Janusz Kutta. Zamieszczamy obszerną relację z uroczystości pod pomnikiem Wdzięczności przy ul. Seminarnej, gdzie bydgoszczanie przybyli tłumnie, by dziękować Najświętszemu Sercu Pana Jezusa, za niemal cudem odzyskaną niepodległość.

Robert Szatkowski pisze o bohaterskich marynarzach z Oddziału Wydzielonego Wisła, którzy w 1939 r. bronili przed Niemcami wiślanych przepraw na odcinku od Chelmnia do Włocławka. Autor relacjonuje też uroczystość odsłonięcia

obelisku w Brdujściu upamiętniającego te wydarzenia. Jerzy Derenda pisze o obchodach 200 rocznicy urodzin Juliana Prejsa, zorganizowanych 13 lutego z udziałem harcerzy hufca ZHP. Po południu na cmentarzu Starofarnym złożone zostały kwiaty na grobie tego wybitnego działacza z czasów zaboru pruskiego, potem odbyła się msza święta w kościele garnizonowym i spotkanie w siedzibie ZHP w domu Juliana Prejsa przy ul. Terasy z udziałem Aleksandry Peoplau, stryjecznej pra pra wnuczki Juliana Prejsa. Kontynuujemy cykl publikacji o wybitnych acz zapomnianych polskich przedsiębiorcach, którzy w okresie 20-lecia międzywojennego i potem dźwigali ciężar odbudowy odzyskanej ojczyzny. Tym razem mowa o Stefanie Ciszewskim, który tworzył polski przemysł elektrotechniczny. Prezentujemy laureatów konkursu „Bydgoszcz w kwiatkach i zieleni”. Cała rozkładówka poświęcona jest noworocznemu spotkaniu oplatkowemu TMMB w sali sesyjnej bydgoskiego ratusza. Było ono połączone z przepięknym koncertem kolęd w wykonaniu Zespołu Pieśni i Tańca „Płomienie” z MDK nr 4 pod dyrekcją Izabeli Grochowskiej. Podczas uroczystości uhonorowano wybitnych bydgoszczan, m.in. prof. Wojciecha Pospiecha, dr. Wojciecha Długoleckiego, dr. Mieczysława Boguszyńskiego i red. Urszulę Guźlecką laureatami TMMB. Przedstawiamy fotoreportaż z Inowrocławia, gdzie prezes TMMI Tadeusz Chęsy został wyróżniony tytułem Honorowego Obywatela Miasta Inowrocławia. Zamieszczamy także informację z pobytu dr Ewy Puls i red. Jerzego Derendy na spotkaniu z inowrocławskimi nauczycielami i przedstawicielami władz na temat powołania – wzorem Bydgoszczy – Szkolnych Kół TMMI. Zamieszczamy obszerny artykuł o 130-leciu najstarszej polskiej Bydgoskiej Spółdzielni Mieszkaniowej.

W numerze 21 kontynuujemy cykl publikacji poświęconych powrotowi Bydgoszczy do Polski. Znajdują się wśród nich odtworzone przez nas artykuły z częściowo zniszczonego przedwojennego „Dziennika Bydgoskiego” i wiele oryginalnych zdjęć z tamtych dni. Jest artykuł senatora Andrzeja Kobiaka o wielkiej roli jaką w staraniach o powrót Bydgoszczy do Polski odegrał Leon Janta-Polczyński. To właśnie on dokonał przyłączenia Bydgoszczy do Polski w imieniu Rządu Polskiego. Jest też artykuł o uroczystościach towarzyszących śmierci marszałka Józefa Piłsudskiego. Pierwsi prezentujemy projekt pomnika kpt. W. Denhoffa-Czarnockiego, jaki zostanie ustawiony w miejscu pochowku kapitana na cmentarzu Nowofarnym. Od pierwszej strony informujemy o życzeniach papieża Franciszka dla wykonawców i organizatorów Koncertów Maryjnych z Różą. Papież błogosławi wszystkim, szczególnie na obecny czas, jakiego doświadcza kościół i świat.

Pośród opisanych inicjatyw TMMB jest tegoroczny konkurs „Bydgoszcz w kwiatkach i zieleni” – z nowym regulaminem i znacznym poszerzeniem kręgu

Projekt pomnika kpt. Wacława
Denhoffa-Czarneckiego

2020, który jest rokiem Jana Górecy-Rosińskiego. Są artykuły pamięci zmarłego niedawno red. Tadeusza Jabłońskiego ongiś redaktora „Dziennika Wieczornego” i działacza TMMB, artykuły o monografii mostów nad Wisłą i zbiorce pieniędzy na rzecz walki z koronawirusem.

TMMB ratuje pamięć o wybitnych bydgoszczanach

Ustawiczną troską TMMB jest kultywowanie pamięci o wybitnych bydgoszczanach. W taki sposób udało się nam dotrzeć do synowej Stanisława Łabendzińskiego zamieszkałej w Jeleniej Górze.

Stanisław Łabendziński został pochowany na cmentarzu Nowofarnym w Bydgoszczy, a o jego

Profesorowie Gimnazjum, w pierwszym rzędzie
(trzeci od lewej) Stanisław Łabendziński.
Zdjęcie ze zbiorów Danuty, synowej profesora

partnerów. Pandemii nie poddała się bydgoska szkoła muzyczna, której młodzież pięknie gra i śpiewa także on-line. Podobnie jak Filharmonia Pomorska, która zorganizowała koncerty on-line dla młodzieży. W stałym cyklu poświęconym bydgoskim przedsiębiorcom, piszemy o Fabryce Mebli Jakóba Hechlińskiego. W okresie przedwojennym ta firma zasłynęła z produkcji pięknych mebli i projektowania wnętrz licznych firm. J. Hechliński walczył w szeregach AK, zatrzymany przez gestapo zginął w obozie koncentracyjnym w Stuthoffie. Jest też artykuł o początkach bydgoskiego „Pasamonu”, który obchodzi swoje 100-lecie. Dariusz Tomasz Lebioda przypomina, o roku

mogile troszczy się młodzież z Zespołu Ogólnokształcących nr 2 im. M. Kopernika przy ul. Nowodworskiej. Jednocześnie udało się nam pozyskać cenne pamiątki, m.in. pierwszą mapę fizyczną ziem polskich, plan Bydgoszczy i inne. Stanisław Łabendziński był bydgoskim przyrodnikiem i pedagogiem. Z jego inicjatywy powstał w Bydgoszczy drugi po Poznaniu Oddział Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego.

Na ratunek zabytkowej piekarni przy ul. Świętojańskiej

Od kilku miesięcy TMMB czyni starania o objęcie ochroną konserwatorską w formie wpisu do rejestru zabytków piekarni wraz z wyposażeniem (in situ) przy ulicy Świętojańskiej 2 w Bydgoszczy. Wniosek w tej sprawie został skierowany do Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Toruniu Delegatura w Bydgoszczy.

W uzasadnieniu czytamy m.in.

Jako Towarzystwo zabiegające o ochronę dziedzictwa kulturowego miasta prosimy o ochronę unikatowego wyposażenia piekarni. Składają się na nie meble w części sklepowej oraz zaplecze z piecem na drewno. Tradycja piekarni w tym miejscu związana jest z historią budowy kamienicy, zaś wyposażenie stanowi dobrze zachowany, jedyny w mieście przykład takich wnętrz. Marka piekarni Bigońskich jest elementem tożsamości naszego Miasta, a sprzedaż tamtejszych wypieków zalicza się do najstarszych zachowanych pozostałości dawnej Bydgoszczy.

Należy zaznaczyć, że placówka prowadzona przez mistrza piekarskiego Martina Reicha istniała przy ul. Świętojańskiej 2 już w 1877 r. Około 1889 r. nieruchomość z piekarnią stała się własnością mistrza piekarskiego Otto Christiana Riedla (ur. 25 XII 1859 r. w Fordonie). Ten w latach 1911-1912 w miejscu dotychczasowej zabudowy zrealizował zachowaną do czasów obecnych wielkomiejską kamienicę i piekarnię. Projekty wczesno-modernistycznego budynku opracował bydgoski architekt Paul Sellner. Otto Riedl pozostał właścicielem nieruchomości i prowadził piekarnię do 1934 r. Następnie nowym posiadaczem narożnej parceli przy ul. Świętojańskiej 2 został Marian Zielonkiewicz. W 1935 r. mieszczącą się tutaj piekarnię wydzierżawił mistrz piekarski Wincenty Bigoński (1893-1951), który firmę piekarsko-cukierniczą założył w 1924 r. W rezultacie tradycja piekarni przy Świętojańskiej 2 liczy 143 lata, przy czym od 85 lat związana jest z rodzinną firmą Bigońskich. Biorąc pod uwagę, że piekarnia ze sklepem nieprzerwanie funkcjonuje w kompleksie powstałym dla piekarza, to bez wątpienia prezentuje ona cenny i unikatowy zabytek. W świetle historii miejsca, wysokiego poziomu architektonicznego kamienicy, na szczególną ochronę zasługuje wyposażenie piekarni, ale także zabudowa parceli.

W ślad za tym 30 czerwca 2020 r. w kamienicy, gdzie znajduje się piekarnia, odbyły się oględziny prowadzone z urzędu przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Toruniu. 26 sierpnia 2020 r. wpłynęło do nas pismo, w którym Sambor Gawiński Kujawsko-Pomorski, Konserwator Zabytków informuje nas o postanowieniu *odmowy wszczęcia postępowania administracyjnego w sprawie umorzenia postępowania administracyjnego dotyczącego wpisania do rejestru zabytków. Umorzenia domagała się współwłaścicielka nieruchomości.*

W piśmie czytamy dalej:

Wszczęcie postępowania nastąpiło na wniosek Towarzystwa Miłośników Miasta Bydgoszczy z 24 lutego 2020 r., które wystąpiło ze stosownym wnioskiem na podstawie art. 31 par. 1 pkt 1 Kpa. Po przeanalizowaniu celów statutowych tej organizacji oraz przemawiającego za wszczęciem postępowania w tej sprawie interesu społecznego, Kujawsko-Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków przychylił się do jej wniosku.

Wirtualna gra śladami bydgoskich legend

Od dawien dawna Bydgoszcz jest miastem słynącym z legend. Dla ich popularyzacji, a przy tym przebogatej historii miasta, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna organizuje dla młodzieży i dorosłych wirtualną grę. Składają się na nią 3 odsłony: I – od 25 sierpnia do 1 września, II od 22-29 września, III od 20-27 października 2020 r. i spacer edukacyjny od 28 października. Spacer umożliwia bezpłatna aplikacja wskazana także na stronie internetowej TMMB, które jest partnerem projektu. Warto przypomnieć, że nasze Stowarzyszenie wydało najbogatszy zbiór legend i przypowieści.

Nagrody Prezydenta Bydgoszczy za najlepsze prace doktorskie i magisterskie, inżynierskie i licencjackie?

Konkurs ma na celu pobudzenie zainteresowań problematyką funkcjonowania i promocji naszego miasta. Najlepsze prace zostaną nagrodzone. W tym roku uhonorowani zostaną także promotorzy prac.

Z zainteresowaniem przyjęliśmy szczególnie te prace, które służą rozwojowi infrastruktury miasta. Na uwagę zasługują m.in. prace Błażeja Lewandowskiego: „Reurbanizacja wielkich osiedli mieszkaniowych jako proces budowania zrównoważonej dzielnicy przyjaznej seniorom – Strategia reurbanizacji dzielnicy Fordon w Bydgoszczy”, Jana Filipskiego „Projekt kulinarno-edukacyjny »Skansen smaków« woj. kujawsko-pomorskiego”, czy Dawida Józwiaka: „Analiza możliwości wykorzystania technologii V2G w celu zbilansowania systemu

elektroenergetycznego.” Rozstrzygnięcie konkursu, z uwagi na pandemię, zostało przesunięte na II półrocze 2020 roku.

VIII Ogólnopolska Konferencja Naukowa – „Architekci w miastach XIX i XX wieku”

Na VIII Ogólnopolską Konferencję z cyklu Architektura Miast pod nazwą „Architekci w miastach XIX i XX wieku” zaprosili: **Ewa Krupa**, dyrektor Kujawsko-Pomorskiego Centrum Kultury i **Jerzy Derenda**, prezes Towarzystwa Miłośników Miasta Bydgoszczy. Konferencja odbyła się w dniach 24-25 września 2020 r. w Salonie Hofman KPCK w Bydgoszczy przy placu Kościeleckich 6. Patronat objęli marszałek woj. kujawsko-pomorskiego Piotr Całbecki, prezydent Bydgoszczy Rafał Bruski i Sambor Gawiński, Kujawsko-Pomorski Konserwator Zabytków.

W pierwszym dniu dr inż. arch. Robert Gawel (Muzeum z Krakowa) mówił na temat: „Charles de Hoefem, bliski nieznajomy z Ludwinowa”, dr Krzysztof Wójcik (Staropolska Szkoła Wyższa w Kielcach): „Rozwój urbanistyczny Radomia w latach 1815-1830”, dr Barbara Maria Gawęcka (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy): „Wilhelm Giersz asesor budowniczy Województwa Krakowskiego”, mgr inż. arch. Bogusław Malusecki (AP w Katowicach, Oddział w Gliwicach): „Droga do zawodu budowniczego na prowincji pruskiej w XIX i XX w. na przykładzie Gliwic. Tytułatura zawodowa i jej ewolucja”, Jakub Jastrzębski (Muzeum Krakowa): „Antono Dostal – budowniczy nowego Podgórze”, mgr Katarzyna Jachimowicz (Warszawa): „Projekt Kamienicy Antoniego Sommera na tle zabudowy Suwałk”, mgr inż. arch. Jan Dziadek (Politechnika Krakowska): „Teodor Talowski i Stanisław Niemczyk – architekci totalni”, promocja książki „Jan Kossowski (1898-1958), Spotkanie a architekturą” – dr historii sztuk Agnieszka Wysocka z Pracowni Dziedzictwa Kulturowego. **Drugi dzień:** mgr Jakub Frejtag (Uniwersytet Warszawski): „Gotyck jakby z koronki dzięrgany. Recepcja stylu wiślano-baltyckiego w twórczości radomskich architektów przełomu XIX i XX w.”, mgr Amadeusz Szklarz-Habrowski (Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN w Warszawie): „Konstanty Wojciechowski (1841-1910 i jego marzenia o polskiej Notre-Dame w Częstochowie”, mgr Katarzyna Kluczwajd (WBP Książnica Kopernikańska w Toruniu): „Erich Jerusalem z Rudaka i jego królestwo na bydgoskim przedmieściu w Toruniu”, mgr Katarzyna Węglińska (Instytut Sztuki PAN w Warszawie) „Polscy architekci w Charkowie”, mgr Bogna Derkowska-Kostkowska (KPCK w Bydgoszczy): „Walter Zagermann, architekt z bydgoskich Bielaw”, dr Iwona Jastrzębska-Puzowska (Bydgoszcz): „Zdzisław Kozłowski, bydgoski architekt z czasów PRL-u”. Na końcu podsumowanie dyskusji oraz spacer: „Ulica Gdańska i jej architekci”.

Nasz głos w sprawie zachodniej pierzei Starego Rynku

Od dłuższego czasu Towarzystwo Miłośników Miasta Bydgoszczy podejmuje starania o odbudowę zachodniej pierzei Starego z dominującymi wieżami kościoła pojezuickiego. Toczy się bowiem dyskusja bez podejmowania konkretnych działań i to wbrew oczekiwaniom wielu bydgoszczan.

Zgodnie ze Statutem miasta Bydgoszczy jako mieszkańcy mamy prawo wystąpić z inicjatywą uchwałodawczą. W par. 30 p.1 inicjatywę uchwałodawczą posiada każdy mieszkaniec Bydgoszczy, poparty przez co najmniej 1000 mieszkańców Bydgoszczy w sprawach, które zostały ustawowo zastrzeżone do wyłącznej kompetencji Rady lub Prezydenta. Do wniosku powinna być dołączona lista osób popierających, przy czym muszą to być wyłącznie mieszkańcy Bydgoszczy. Lista powinna zawierać dane wnioskodawców: imię i nazwisko, adres, pesel oraz podpis.

Przystąpiliśmy do zbierania podpisów. Listy do podpisów znajdują się w biurze TMMB.

W Zespole do spraw Nazewnictwa Miejskiego

W związku z narastającą liczbą wniosków dotyczących nazewnictwa miejskiego, Rada Miasta Bydgoszczy zwróciła się do Zespołu, w którym uczestniczą działacze TMMB, o opinie, często w trybie pilnym. Pytania dotyczą m.in. ul. Sierpeckiej, Wincentyny Teskowej, 3 Pomorskiego Pułku Lotnictwa Myśliwsko-Bombowego czy gen. Aleksandra Karnickiego.

oprac. Jerzy Derenda